

Taustamaterjal Soostrategiate töötoas toimuvale - arutleme, mis on puudu soodega seotud seadusandluses ja riiklikes strategiadokumentides. Sissejuhatuseks annan paneelis osalejatele ca 5 minutit enda tutvustamiseks ja mõtete esitamiseks ja seejärel üritan arutelu juhtida alltoodud küsimuste valguses.

Inimkond on muutmas Maa ökosüsteeme nii tugevalt, et meie endi ja paljude teiste liikide ellujäämine on ohus. Üks sammudest, mida teadlaskond olukorra parandamiseks võimalikuna näeb on looduslike koosluste ulatuslik taastamine¹. Ulatuslik ökoloogiline taastamine on ülemaailmne looduskaitse suund, kuid selle eesmärgi näidatakse pahatihti väga üldsõnaliselt. Bioloogilise mitmekesisuse konventsiooniga ühinenud riigid võtsid 2010. aastal Aichi eesmärgiks taastada 2020. aastaks vähemalt 15% rikutud ökosüsteemidest. Sellest lähtuvalt on samasuguse 15% sihi seadnud Euroopa Liit (sh Eesti) oma elurikkuse strateegias². Nii nagu on sõnastatud Aichi eesmärk, kiputakse ka selle tulemusi hindama tehtud pingutuse, mitte aga saavutatu põhjal — mõõdetakse taastamistegevusega mõjutatud ala pindala, mitte aga ökosüsteemi seisundi muutust või mõne liigi käekäiku³. See ei põhjusta mitte ainult tegelike eesmärkide saavutamise teadmatusse jäämist, vaid võib olla lausa elurikkust ohustavaks teguriks. Näiteks, kui keskkonna kahjustamist lubatakse tingimusel, et kahjustaja panustab taastamistegevusse kusagil mujal, toob tulemuseta taastamine kokkuvõttes ikkagi kaasa keskkonna kahjustamise.

Eestis on kätte jõudnud väiksemat sorti sootaastamistöde buum – üheks märgiliseks saavutuseks saab siinkohal pidada tõika, et tõenäoliselt jõutakse erandina ühe Eesti riikliku looduskaitsepoliitika strateegia eesmärgi täitmise ja ka ületamiseni. Looduskaitse arengukava meede 2.2 *Elupaikade soodsa seisundi tagamine* näeb ette ohustatud sooelupaikade taastamise kaitstavatel aladel, mille tulemusena on aastaks 2020 taastatud 10 000 ha madal- ja siirdesooelupaiku ning rabade servaalasid. Kui praeguseni rahastatud projektid oma lubadused täidavad, saavad taastamistööd tehtud koguni kaks korda suuremal pindalal. Tuleb siiski märkida, et soodne seisund ei pruugi saabuda vahetult kraavi sulgemise järgselt, kuid pinnas on selleks siiski loodud.

Seega on eelnimetatud „väiksemat sorti buumi“ küll positiivne nähtus, kuid vaadeldes ulatust, kus Eesti (kui ka teiste riikide) soode pindala (ainuüksi Eestis 2 kuni 3 korda) on teise maailmasõja järgselt kahanenud ja kuna puudub märgatav trend nende taastumisele, tuleb tõdeda, et elurikkuse strateegia eesmärgist ollakse veel kaugel.

Milline on Eesti strateegia üldnimetatud olukorra ja alltoodud küsimuste valguses?

¹ Ripple, W. J., Wolf, C., Newsome, T. M., Galetti, M., Alamgir, M., Crist, E., ... & 15,364 scientist signatories from 184 countries. 2017. World scientists' warning to humanity: a second notice. *BioScience*, 67, 1026-1028.

² [Euroopa Liidu Bioloogilise Mitmekesisuse strateegia aastani 2020. 2011. Euroopa Komisjon](#)

³ Jørgensen, D. 2015. Ecological restoration as objective, target, and tool in international biodiversity policy. *Ecology and Society*. 20, 43.

Eesti ja ELi kliimapoliitika eesmärgiks on jõuda 2050. a süsinikuneutraalse majanduseni - millised on lahendused-väljavaated turbamaade kasutusel?

Kas selle väljavaate taustal on põhjendatud riigimaadel ja avaliku raha eest riigi- ja eramaadel turvasmuldade hävingu teostamine? Millised on põllumajanduspoliitika pakutavad lahendused?

Kaevandamisega rikutud ja mahajäetud turbaalade ning kaevandamiseks sobivate turbaalade nimekirjas on 145 481 ha alasid - kas on asjakohane hoida valikus nii suurt hulka võimalikke kaevandusalasid, mis kuivenduse tõttu on paljudel juhtudel süsiniku allikad – kas ei peaks kaaluma nendel aladel märgalade taastamist/süsiniku sidujate ja talletajatena ning suunata kaevandamine aladele, kus lagunemine on intensiivne. ELFi teostatud GIS analüüsi põhjal võib kuivendusest mõjutamata ja rohelisest võrgustikust väljapool asuvaid alasid olla nende seas üksnes 24 457 ha. Lisaks turba kaevandamise väljavaadetele on tugeva mõjuga ka põlevkivikaevanduste laienemine soode lähistelega või nende alla.

Turvasmuldade kasutuse ja kaitsega seonduvaga on toimetamas kaks töörühma - Maaeluministeriumi kureeritav Eesti mullapoliitika kujundamise töörühm ja Keskkonnaministeriumi Turba ümarlaud. Mis on nende rolliks ja väljundiks?